

BLAHA LUJZA

1850—1926

Hát elkövetkezett ime a kérelhetetlen nap, mikor ez a tündérragyogású nev gyászkeretben jelenik meg. Erzsébet körüli évtizedes lakásában, szemben az ő Népszínházával, ravatalon fekszik a magyar népdal csalóánya, a lelkekbe sugárzott bűbáj, az elmulthatatlan ifjúság, a remekbe teremtett asszonyiség, amely egyetlen volt az ezeréves földön. Feledhetetlen emlék lett a feledhetetlen valóság s mi hitetlenül nézünk körül.

Hát nem játszott, visszavonult a színpadtól, — de megvan, él, sértátni látjuk dőlben a tavaszi vagy őszi napsütésben az Erzsébet körúton, ott járkál kedves mosollyal élete utolsó nyarán a Margitsziget platánjai alatt, az emberek meglörik egymást a könyökükkel s úgy súgják:

— »A« Blaháné...

Másnak csak a nevét mondták volna, de az ő neve elé odatették az »a« betűcskét, a megkülönböztetőt, a szívekbe zárót, a köztulajdoni jelzőt, ami egy nagy, nagy, szent közösséget hirdetett, hogy Blaháné mindenkié, a népe, az uraké, a szegényeké, a gazdagoké, az országé, a magyarságé.

Nagy nemzeti kincsünk, büszkeségünk volt ez az asszony, s úgy élt szívünkben, mint ahogy maga a népdal él egy nemzet szíve lüktetésében...

Meghalt-e?... Micsin többé?...

Nem fogjuk többé hallani édes hangját, nem fogunk többé fekete csillagszemébe nézni, igazán örökre kell elbúcsúznunk tőle?...

A virágokkal borított ravatal azt mondja: igen, — szívünk, öntudatunk, magyarságunk, hitünk azt mondja: nem!

Blaháné nem halhat meg soha.

Él, örökké él a magyar mezőkön, a tavasz virágaiban, a parasztlányok szoknyája fodros suhogásában, a lehellott rezgő nyárfa ezüstszínű leveleiben, a hullámzó Balaton vizén, a magyar égbolt napfelkelésében és alkonyatában, a magyar örökkévalóságban.

Mivel érte el Blaháné, egy színésznő, ezt a magyar halhatatlanságot?

Róla nem jelentek meg hangzatos történetek, az ő magánélete nem volt a tömeg pletykája, szerepein és a színpadon kívül alig foglalkoztak vele, de ennyi éppen elég volt ahhoz, hogy nevét a nemzeti Pantheon magába fogadja. Színésznő volt csak, semmi más! De színésznő a teljes művészet kiemelésével, a magyarság minden játékos kedve és szépsége. Soha sem mesterkedett, mindig önmagát adta — és ez az egyszerűség, ez a »kevés« olyan sok volt, hogy hatvan évig betöltötte a magyar színjátszás birodalmát s attól a percétől kezdve, hogy gyerekkorában színpadra lépett, egészen maig s a mai gyászos napon túl az örökkévalóságig övé volt és marad a színpad minden sikere és dicsősége.

Palermóban, vagy valahol másutt Sziáliában van egy Garibaldi-szobor. Talapzatára ez van vésvé: »Az utódoknak, hogy nem volt legenda.«

Igy írjuk le mi is ezeket a sorokat, mert a későbbi nemzedék csak annyit fog tudni, hogy volt egy legenda, akit Blaha Lujzának hívtak, akiről mindenféle túlzott, csodálatos, mesékbe illő dolgot jegyeztek fel, — de mi, akik ismertük, tapasztaltuk, láttuk csodálatos tanúbizonyságot akarunk tenni arról, hogy volt, hogy ember volt, és nem legenda.

Születése, gyermekora

1850 szeptember hónapjában esikorgó kordékon színészkaraván haladt a Rimaszombatról vezető országúton. Ugyancsak nógatták

a sovány lovakat, hogy minél hamarabb fedél alá jussanak, mert a társulat egyik tagja, a szépségéről híres Pontó Lujza, akinek a férje Várai Sándor, a trup baritonistája volt, már-már érezte, hogy első gyermeke néhány órán belül megszületik.

Janosiban már hirdették az előadást, de Várainé kijelentette, hogy Rimaszombatról nem megy tovább, — így hát őt a Tompa és Deák Ferenc uca között a Rima partján letették Manózel József csizmadiamester házába, ahol reggelre csakugyan megszületett egy kis leány: *Reindl Lujza*.

Mert a Várai csak színészi álnév volt, az apát voltaképpen *Reindl Sándornak* hívták. *Reindl* nagyváradi úri családból származott s miután a premontrai gimnáziumban elvégezte tanulmányait, 19 éves korában beállt katonának s csakhamar tiszté léptették elő.

Ezrede Nyiregyházán állomásozott, a deli, jókedvű *Reindl Sándort* mindenütt szerették, híres volt jókedvéről, szép nótáiról. A lányos házak szívesen hívták meg, de *Reindl Sándornak* nem kellett és olthatatlan szerelemmel bele szeretett a szépségéről híres *Pontó Lujzába* s a szülők minden ellenkezésére is 1848 február 24-én Pazonnyban (Szabolcs megye) feleségül vette.

Kauciója nem volt, az ármádiából kilépett s szinte kapóra jött neki 1848-ban a magyar hadsereg megszervezése. Beállt honvédek részébe a szabadságharc több ütközetében s Világos után egyideig bujdosott, majd *Várai* néven beállt színésznek. Felesége színésznő lett s kis szintársulatokkal községre vándoroltak.

Igy született meg 1850 szeptember 8-án első gyermekük, Lujza.

A kis Rimaszombaton csakhamar híre kelt, hogy Manózel eszmadiánál színészyerekek születtek és *Török László* földbirtokos és felesége, *Darvas Franciska* elhatározta, hogy keresztzülei lesznek Thália apró esemétféjének. *Törökék* mecénásai voltak a vándorló színészeknek s így került a rimaszombati plébánia anyakönyvébe ez a kivonat:

1850. 8. Septembris.

Ludovica. Parentes: Alexander [Reindl et

Aloisia Pontó cath. theatrista

Patrini Ladislaus Török

Francisca Darvas

Rimaszombat 29 Septembris

Stefanus Findara administrator.

A kis Lujzát tehát születésétől három hétre keresztelték meg, miután a teatristák a keresztapasságot kijárták *Török László* uránál.

S miután megették a »magnum áldomást« és megköszönték a keresztzülei többi kegyességét is, *Váraiék*, alias *Reindlék* immár egy pólyásbabával megszorodva felültek *Theispis* kordéjára s úgy vándoroltak faluról-falura.

A kis Lujza tehát csakugyan az anyatejjel szívta magába a színészetet, anyja próba közben, felvonások közt szoptatta meg s ha nem találtak alkalmas szállást, a gyerekek valahol ott aludt előadás alatt a színpadon.

Ha volt valaha színészyerekek, *Reindl Lujza* igazán az volt.

Két év múlva született egy kisöccse, Sándor, de a szép fiúcska két és fél éves korában meghalt s Lujza egyetlen gyerek maradt.

Igy nőtt és vándorolt a kis *Reindl Lujza*. Lakott kocsmaszobában, lakott mestergerendás parasztszobában, fészkerben és kocsi-színben, mindenféle embert látott, minden típust megismert. Szülei-

től örökségül kapta a komédiáséletet, a színészetet s örökségül kapta a szegénységet, a küzdelmet, amelynek egy tehetségnél természetesen kísérője az élelmesség és emberismeret.

Szülei úriruhában járatták, már amennyire tőlük tellett, de a kis Lujza, ahol csak tehette, átöltözött parasztruhába, köréje gyűltek a gyerekek és ő szüleit utánozva nótázott, játszott nekik.

»Dalra Lujza!« — így hívták mindenütt a gyerekek s mikor a trup egy községből búcsúzott, egész gyerekráj követte *Reindlék* kocsiját s úgy búcsúzott a kis komédiás gyerektől.

Nyolc éves koráig nem járt iskolába.

A vándorló gyerek szüleitől és *Kápolnay Jánostól*, a jeles színésztől tanult írni-olvasni, de nem volt dal, amelyet egyszeri hallásra meg nem tanult volna. Vékonypénzű, szép fekete kis gyerek volt, s szeme almodozó és fekete, mint a csillagos éjszaka, az arca hosszúszűk, s ő is, szülei is egészen természetesnek tartották, hogy színésznő lesz.

1855-ben lépett először színpadra. Szünetben, díszítés közben, hogy a nagyérdemű közönség el ne unja magát, az ötéves kislány kijött a függöny elé s csengő, tiszta hangján elénekelte a népdalt: *Kaka tövén költ a ruca...*

Virágot, narancsot, cukrot dobáltak fel a Várai gyerekeknek, s a szülők a függöny mögött lesték a sikert.

Igy kezdődött el Blaha Lujza léprázatos pályafutása.

Köles Lujza

1856-ban Kassán vannak.

A városban kolera tombol, de azért a szintársulat játszik, *Várai Sándor* is a színpadon van, ahol egyszerre összeesik, — a függöny legördül, a nézők megrettenve futnak szét. Az előadás abbamarad. *Várai Sándor* a járvány áldozata, háromórás kínos szenvedés után meghal.

Anyja és hat éves kisgyermeké gyász-baborultán tovább rója a vándorszíneszet tövises országútját. *Küszködnek, éheznek, sokszor betevő falatjuk sincs*, míg özvegy *Reindl Lujza* 1857-ben feleségül megy *Kölesi Antal* színházi díszletfestőhöz, aki maga is özvegyember és három kis gyereke van. *Igy lesz Várai-Reindl Lujzából Kölesi Lujza, így jut új környezetbe, új testvérek közé.*

A kis Lujza növekedik, erősödik, amerre csak megfordul, mindenki mulattatója.

1858-ban a győri társulathoz szerződnek és lakásuk egy kis padlásszoba, amelynek még ablaka sincsen, és a világosság az üvegesajtón szűrődik be. *Kölesi Lujza* ekkor jár először iskolába a győri apácák kolostorába. Jár is, meg nem is, mert amikor csak szeret teheti, a színházhoz szalad a próbákra, este ott ténfereg a színpad között és amikor január 15-én kiosztják a *Koldusnő* szerepeit, az igazgató *Hegedűs Lajos* megkérdezi *Kölesinét*, vajjon nem hajlandó-e egy kislány szerepébe beöltöztetni Lujzikát.

— Ugyis színésznő leszi! — hangzott a válasz. Megkezdődnek a próbák és 1858 január 15-én lép először egy valódi szerepben színpadra. Ez a nap nagy dátuma a magyar színészetnek, mert egy soha el nem muló színpadi dicsőség indul sugárzó útjára.

A *Győri Hírlap* kritikájában *Kovács Pál* dr. a többi közt ezt írja:

»Szívem mélyéből ajánlom *Kölesi Lujza* szüleinek, hogy ezt az ügyes kis fekete lányt szorgalmasan képezésék, mert az ilyen rejtett bimbókból nyílnak később a büszke rózsák.«

Tehát az alig hét éves Lujza sorsra megpecsételődött. Színésznő lesz. Most már vége az iskolázatásnak, az élet iskolájába iratkozott, nem vándorkomédiások gyermeke többé, hanem maga is vándorkomédiás és keresztül-kasul bejárja Nagy-Magyarországot. Mindenütt szeretik a bájos gyereket, aki immár kenyérkereső tagja lett a családnak, játszik prózai szerepet, ha kell énekel, ha kell, ha szükség van rá, táncol, kis mindenes és mindenütt pompásan megállja a helyét.

„Szép előmenetelt tettem“

Igy érkeztek 1863 szeptemberében szülőföldjére, Rimaszombatba. Nyolcadika volt, Lujza születésnapja. Boldog születésnap, mert új darabot játszottak és *Kölesi Lujza*, a csitri lány nagy sikert arat. A vándortrupp tovább vonul Vádra, ahonnan *Lujzi* nagybátyjának, *Reindl Károlynak*, aki segíteni szokta korán elhunyt öccse családját, levelet írt. Nem tudjuk, hogy maga írta-e ezt a levelet, vagy úgy diktálták neki, de a gyermekes írás az övé és lehet, hogy az övé a bizakodó hang is:

»...most már annyival is inkább bátorodom megkeresni kedves nagybátyámat, mert a színi pályán, amelyen születtem, hála az égnek, a természetből megáldva tehetséggel, már eddig is szép előmenetelt tettem s ha a jó isten megsegít, rövid időn büszke lehet rám kedves nagybátyám. Születésem tizenharmadik évében, éppen születésem napján léptem fel először egy nagyobb szerepben Rimaszombaton, szülőföldemen. Hazámfiat igen jól fogadtak, de csak rövid ideig lehettem körükben. Jelenleg Vácon működünk *Gárdonyi szintársulatával* és családunk körében mind a legjobb egészségnek örvendünk, de anyagi jólétünk a mostoha idők miatt megromgáltatott...«

Nagyon valószínű, hogy a levelet úgy iratták vele, mert a családnak támogatásra volt szüksége.

Vácról lekerültek Budára, onnan pedig Szabadkára, de többé nem *Gárdonyi* társulatával, mert a budai szereplés csúfos kudarcot végződött, *Gárdonyi* megbukott, társulatát nem tudta kifizetni, a társulat szétszóródtak a szélrésze minden irányában.

Kölesi Lujza Szabadkára szerződött *Sipos Károly* társulatához és ez a szerződés fordulópontot jelentett életében.

Blaha János felesége lesz

A színészet vadvirága eddig még semmit sem tanult. Fogalma se volt színjátszásról, énekről, csak veleszületett ösztöne és csodálatos tehetsége mondta neki, hogy mit kell csinálnia a színpadon. Szabadkán egyszerre tanulni kezdik, még pedig énekre. A nagy bácska városban állomásozott ugyanis a hereeg *Lichtenstein* dísldáczred, amelynek karmestere *Blaha János* a színház zenekarában is karmesterkedett. Feltűnt neki a szép, fekete jövővény-lányka és foglalkozni kezdett vele. Rajongva mesélt róla min-

denkinek, áradozva dícsérte tehetségét, hogy ilyen még nem volt és ha jó kezébe kerül, büszkesége lehet a színészetnek. Minden szabad idejét vele töltötte el és ami szinte természetes, egy szép napon észrevette, hogy nemcsak tanítja, hanem szereti is és bár sokkal idősebb volt, mint a gyereklány, feleségül vette. Így került a színlapra Köles Lujza helyett a Blaha Lujza név, hogy ott is maradjon káprázatos fényességben évtizedeken keresztül.

Féligmeddig tisztí asszony lett így hát belőle, aki a tisztí kaszinó mulatóságain is állt és ott német szövegre férjének nem egy szerzeményét énekelte el.

A bájos teremés szinte megbabonázta a szabadkaiakat és Blaha Lujza neve csakhamar híres lett egész Bácskában.

Új színházat építenek Debrecenben

1866-ban Szabadkára kerül Szabó József, a debreceni színház művezetője. Szervezkedni ment a vidékre, mert Debrecen nagy cselekedetre határozta el magát, új színházat építtetett. A téli állomás Debrecen, a nyári állomás pedig Nagyvárad volt. A színház igazgatója Rezler.

Szabó bejárta az országot, hogy az új színházhoz szerzőtessen a legjobb színészeket. Blaha Lujzáról akkor már sokat beszéltek azok, akik megfordultak Szabadkán, természetesen fehért, hogy egyik első útja Szabadkára vitte. Csak egy felvonást hallgatott végig és már rohant föl a színpadra.

— Itt hagyja Szabadkát, — jelentkezte — és velem jön Debrecen-

A Nemzeti Színházban

A pesti Nemzeti Színház igazgatója ekkor Szigligeti. Mindenkitől azt hallja, hogy Debrecenben olyan színpadi tünemény van, amilyenre alig volt még példa. A népszínműben nincs párja és életre lehetne kelteni vele a Nemzeti Színházban a halott népszínművet is, amelynek dívatja Déryné, De Caux Mimi és Hegedűsné halála óta teljesen elhalványodott és nem volt senki, aki feltámassza.

Szigligeti leküldi rendezőjét Paulay Edét, aki szintén megbabonázva jön haza és 1870 február elején Csepregi Lajos titkár aláírásával levél megy Debrecenbe, hogy szerződtetés céljából milyen darabokban óhajt vendégszerepelni a Nemzeti Színházban. Blaháné jönne is, de megmozdul egész Debrecen, egész Hajdu vármegye,

sőt megtörténik, hogy a köztörvényhatóság hivatalból kéri a kormányt, hogy ne engedjék elszerezni Blaha Lujzát.

A közönség szinte lázadott és amikor a társulat nyári állomásra Nagyváradra utazik, tomboló tömeg kíséri el Blahánét és virágosóval elárasztva kiabálják: a viszontlátásra.

De Pesten is forradalom van Blaháné miatt. Akik szívükön hordozták a népszínmű felvirágoztatásának sorsát, nem tűrik, hogy Debrecen és Nagyvárad tartsa rabságban a ritka tehetséget.

— Hát én majd felhozom! — mondja a lobbanékony és szépszszojokért lelkesülő Zichy Jenő gróf. Leutazik Nagyváradra, felvonásközben felmegy a színpadra és becsületszavát veszi Blahánénak, hogy elfogadja a Nemzeti Színház meghívását.

És Blaha Lujza néhány nap múlva a Nemzeti Színház tagja.

1871 május 7-én, egy vasárnapon lép fel először. *Marsát játsza a Tündérlak Magyarokban.* Partnere, Gyuri közhuszár Tamási József.

Erről a fellépéséről Rákosi Jenő így ír:

„... ekkor, gondolom 1871-ben jött fel Debrecenből égi adományai-

be, ahol az ország első színészei lesznek együtt.

— Dehát az urammal mi lesz? — kérdezte Blaháné, — őt csak nem hagyhatom Szabadkán?

— Visszük magunkkal Debrecenbe karmesterek! — felelte Szabó, még felvonásközben aláírták a szerződést és 1867-ben már a debreceni új színházban lép fel.

Csak egy pár nevet sorolunk fel a debreceni színház tagjai közül: Krecsányi Sarolta, Odry Lehel, Vizváry, Ujházy, Komáromy Lajos, Holtényi és Mándoki, — csupa nagy neve a magyar színészetnek. Ezek közé kerül Blaha Lujza és első fellépését, a *Varázshegedűben* partnerei Krecsányi Sarolta és Odry Lehel.

Vékony, sovány termetű, szerény megjelenésű az új színésznő, de a szeme tele vidámság, pajkos és csillogó fény, a hangja bájos, szíveket simogató, egyszerre központja lesz az előadásnak s mikor a függöny legördül, a színészek szerencsekívánattal elárasztva állják körül.

Operett, népszínmű, neki mind-egy, csupa sugár és elevenség és vidámság, a közönség tódul a színházba, amikor csak fellép s egyszerre csak mesélni kezdik a pesti teátristák, a Nemzeti Színház tagjai, akik megfordultak Debrecenben, hogy van ott egy Blaháné nevű színésznő, aki úgy énekel népdalt és úgy játszik népszínművet, mint Hegedűsné óta senki, de talán még maga Hegedűsné sem.

És nyáron Nagyvárad! Mindenki csak a szép Blahánéről beszél, megbabonázza a szíveket, rabul ejti a diákságot, minden fellépte szaka-datlan ünneplés, a vidékről négyes-fogaton jönnek be az urak, ha Blaháné játszik, de dala, hangja, játéka mindenkié és csodálatos varázslattal meghódítja az egész közönséget.

1869-ben férje Debrecenben tüdő-vészben meghal és Blaha Lujza 19 éves korában özvegy.

val Blaháné, föllépett a Tündérlakban. S a népszínmű egy szép párra életre kelt. Most is előttem van az az este. Mindenki Blahánéra volt kíváncsi. Elélt kedves vonzó alakjával, szelíd, szemérmes lényével, édesen csendülő dalával és észre se vette, hogy Blaháné széles jókedvű játékos társát figyeli meg, amul változatos játéka, elmés találmányoságán, humoros tréfaságán, engedi magát Tamásitól vezetni és így találja meg voltaképpen magát, így lepleződött le előtte a saját művészete, amellyel azóta is uralkodik a fővárosi közönség szívében. Azt lehetne mondani, hogy Tamási játéka volt a varázsvessző, amelynek érintésére kipattant a temérdek kincs, amit ma Blaha Lujza művészetének mondunk. Akkor, mintha hálóg esett volna le szép szeméről, mintha hallottam volna felkiáltani: aha! — itt hon vagyunk már! Így lett a fővárosi színházjáró közönség szemébe egy fogalommal »a Tamási meg a Blaháné« és a népszínmű új lendületet vett.

Láz és forró volt az első este a Nemzeti Színházban, a debreceniek tömegesen szorongtak a nézőtérre, hogy hűtlen kedvencük diadalának tanúi lehessenek s mikor Blaháné ajkán megcsendült belépő dala, egyszerre mindenki érezte, hogy Maresa paraszti ruhája királynőt rejteget, aki uralkodni fog a színpadon és a közönségen.

Előadás után a »Sas-béli« urak, akik nevüket onnan kapták, mert az *Arany Sas*hoz címzett fogadóba jártak minden keddi napon vacsorára és ezért másképpen sasoknak is hívták őket, díszlakomát rendeztek Blaha tiszteletére és ezzel Blaháné egyszerre a társaság színésznője is lett. Amikor Tamásival egy-egy népszínműben fellépett, a színház zsúfolásig megtelt és földszint és karzat rajna ünnepelte.

A kritika nem. Akkor is voltak pártok, színésznőnek akkor is voltak hódoló újságírók és bizonyos hűvös tartózkodással fogadták Blahánét. A *Reform*. Rákosi Jenő lapja, amikor látja, hogy bomlik a közönség Blaha után, egy nap így ír:

»A közönségnek igaza van, nincs egyhamar olyan kicsi száj, mint amellyel ő éneklé a szép magyar nótákat. Játéka közepszerű, éneke tremoláz, de ez a kedvtől is függ és a szerencsétől, majd kevésbé sikerült, majd jobban: de a kicsi száj — az állandó, azon nem változtat semmi.«

A Fővárosi Lapok ezeket írja: »Csinos alak, elevenséggel, friss hang érzéssel párosul nála s játékszani is élénkebben tud mindazonknál, kik népszínműveinkben tíz év óta tettek színpadon kísér-

letet. Távoll áll azonban Hegedűsnétől, kit törül metszett eredetisége, gráciája, izlése és költészete oly feledhetetlen jelenséggé emelte. Blaháné asszony előadásában van rutin, de nincs elég költészet és lelemény.«

Népszínműveken kívül fellép operákban is, *Faustban* a virágdalt ő éneklé, neve ott szerepel a *Hunyady* László, a *Fekete Dominó*, a *Bűvös vadász*, *Zampa*, és *Norma* színlapján, voltak is sikerei, de a közönség igazán csak népszínműben akarta látni.

A falu rossza

1875 január 1-én új népszínművet mutattak be, Tóth Edének *A falu rossza* című száz arannyal koszorúzott művét.

Az új darab mély, de egyuttal frenetikus hatást vált ki és a szerzővel, barnakabátos, kopott vidéki színésszel, együtt ünneplik Finum Rózsit: Blaha Lujzát, aki csodálatosan kibontakozva ebben a mellékszerepben addigi pályájának legnagyobb sikerét aratja. A kritika is elnémul immár előtte és a dícséret egyöntetű. Amikor kiáll a színpadra és éneklé a négy sort:

Fogadassom tiltja szeretni,
De nem a legényre nevelni,
Kijátszom a tila, tila, tilamat,
Úgy szerettem meg magamat! —

és egy elnyújtott és hirtelen lezárt és elkapott hanggal bevégzi a strófát, nincs kéz a színházban, amely ne verődjék össze. A közönség teljesen elfelejti önmagát, átadja magát a dal, a színésznő varázsanak, az arcom elvesztik megszokott formájukat, lágyak, olvadozók lesznek, mindenki azt hiszi, hogy Blaháné csak neki énekel, csak őt babonázza meg, egyetlen hangulat az egész nézőtér és a végén hossza nincs, vége nincs a tapsnak, az ismétlésnek.

Nevével tele van az ország.

Német színházról elhódítja a közönséget és Pest németajkú lakossága, amely akkor a többség volt, tódul a Nemzeti Színházba magyar dalra, magyar szóra és itt kezdődik Blaha Lujza nagy kulturális munkája, amely túl emeli őt a még oly ünnepezt színészek sorából is és valóban a nemzet csalgányává avatja.

Szász Károly ekkor így ír róla:

»Blahánét a természet igazi parasztlánynak szánta s mert az életben nem lehetett az, azzá lett a színpadon. A Fekete dominó bájos Angelája bár

Blaha Lujza a Népszínházban

1875 augusztus 28-án Egerben vendégszerepel »A Nemzeti Színház nagy művésznője«, Blaha Lujza. Sikere természetesen ott is óriási, de még azonkívül is nagyobb, mert beleszeret runyai Söldos Sándor földbirtokos, megkéri a kezét, — és kiköti, hogy nem engedé tovább is játszani.

A Népszínházat éppen akkor építik és csendes megállapodás van a népszínházi bizottmány és a Nemzeti Színház igazgatósága között, hogy a drámák a Nemzeti Színházban maradnak, a népszínművek Blahánéval és Tamásival a Népszínházba kerülnek át.

Blaha Lujza igent mondott ugyan völégényének, de azt a feltételt nem akarja elfogadni, hogy lemondjon a színpad dicsőségéről és kettős játék folyik: egyik a Népszínház igazgatóságával, a másik Söldos Sándorral.

Híre terjed, hogy Blaháné mégis visszavonul a színpadtól és szeptember 15-én Blaháné a *Háromszéki Lányok* utolsó előadásán a helyett: »szüret után«, így éneklé: »szüret előtt les az esküvőm.«

És csakugyan szeptember 20-án megtörtént a belvárosi templom-

kellemes jelenség abban is, — nem az ő szakmája, a hangversenyekben, gazdag csipkekötőjével s kackiás magyar fejkötőjével nagyon szép, de nem találja magát oly jól benne, mint bekötött fejjel, derekán hátravetett kendővel. A kóta pedig kirí a kezéből, mintha pacsirtát látnánk kottából énekelni. Nem az való neki, ő is elmondhatja a Göthe dalközlővel:

En dalok, mint madár dalol:
Zöld ágon lombáryalva.

A Nemzeti Színházban mióta fennáll, vagyis mióta benne a magyar népszínmű egésszéges és életrevaló műfaja meghonosult, Blaháné a második népszínmű énekesnője, ki igazán betöltötte a helyét. Az első Hegedűsné volt. Akik még emlékeznek a mondhatatlanul bájos alakra, kinek minden ize, minden mozdulata, oly költői, oly szellemi, csaknem eszményi volt, azok sohse tudják elfelejteni mosolyának varázását, szemének édes tüzeit, hangjának frissességét, játéknak báját. Ő a magyar parasztlányt költőibbe tette, mint aminő valóban, művészete varázsfátyolát borította gömbölyű termetére, pirosposztag arcára. Olyan volt, mint egy göthei dal a népdalhoz képest. Blaháné sokkal realiztikusabb. Ő a valódi, szemcsédett parasztlány és menyecske, kibén ugyan semmi durvaság nincs, de természetessége és valóságja nem is finomul eszményivé. Ő a népdal, amint a fonóban éneklé. A pacsirta, melyet a természet tanított énekelni, a pillangó, amint a mező virágai közt kergetőzik.

Hegedűsné után nagy úr támadt, melyet nemcsak betölteni, de feledtetni se volt képes senki, míg Blaháné nem jött.

Nem az idő, hanem Blaháné törtölte el Hegedűsné emléket.

Csak

Aranyorsjegyet

vagyunk!

Húzás feltétlenül jövő héten!

Ára 10.000 korona
Mindenütt kapható

B. Husny/2358

Képek Blaháné életéből

Blaháné a »Királyfogás«-ban

Edward walesi herceg 1889-ben a színpalack mögött keresi fel Blahánót

Menyecske az »Ingyenélők«-ben

Digányasszony a »Cigányprince«-ben

Blaháné 1873-ban, mint özvegy

Az »Üdvöske«

Parasztlány a »Száz év«-ben

Itt küldöm arcképemet, s boldognak érzem magam ha ezzel legkisebb örömet is szerezhetek kedves nagybátyámnak.

Nagybátyám híreit csókolva, s kedves családját nagyon tisztelve maradok tisztelve Cherele' rokona.

Trólesi Reinde Lujza

A 11 éves Lujzi levele

Franciák Milánóban

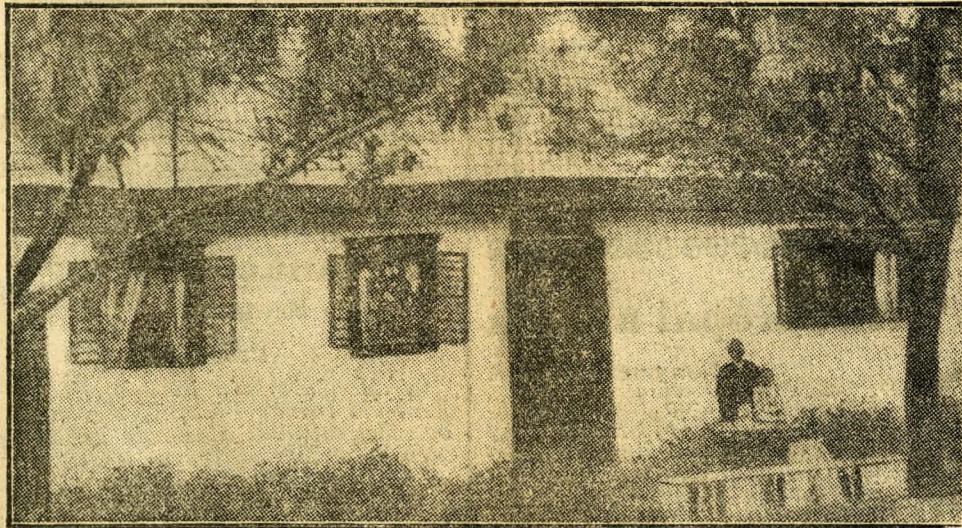

*A nagy Katalin Eszfinak.
március 14. 1894.
Munkácsy*

Munkácsy önarcképe a Blaha-albumban »Halász Zsófnak«

Blaháné Konti operettjében, az »Eleven ördög«-ben

Menczel József eszmadia háza Rimaszombatán, ahol Blaháné született

Peking rózsája